

Vestibulär/sensomotorisk terapi finns också i Sverige

■ Docent Magnus Edners ärliga och självutlämnande artikel i Läkartidningen 34/2010 (sidorna 1904-5) låter läsaren förstå att värdet av vestibulär träning inte bör underskattas. Edner uttrycker sin besvikelse över att han inte fått någon adekvat diagnos och därmed ingen riktig behandling på en svensk klinik. Han skriver att svensk sjukvård kanske inte kan och ska syssla med allt, men konstaterar samtidigt att den bör känna till var mer ovanliga behandlingar bedrivs. Vi känner oss kallade att informera om terapimetoden »retraining for balance«, som sedan sjuutton år bedrivs på rörelseskolan Vestibularis i Mönsterås.

Vid Regeneration center, Taipei Veterans General Hospital, Taiwan, fick Magnus Edner både utredning och intensiv träning med hjälp av högteknologi. Trots att arbetssättet är mycket enklare i Mönsterås indikerar hittills gjorda studier att den sensomotoriska terapin kan göra skillnad för klienterna.

De flesta som kommer till Vestibularis är barn och ungdomar, men även vuxna har nått goda resultat. Koncentrationssvårigheter, motorisk klumpighet och inlärningsproblem är de vanligaste orsakerna till att barn kommer för träning. När det gäller vuxna utgör upplevelse av trötthet och diffus värk de främsta anledningarna.

Hittills har metoden undersökts i en naturalistisk [1] och en kvalitativ studie [2]. Båda studierna omfattade 232 barn och ungdomar i åldrarna fem till sjuutton år. Den första studien visade signifikanta förbättringar i alla åldersgrupper när det gäller sensomotoriska färdigheter. De äldre

barnen presterade, som förväntat (mognadseffekten), bättre än de övriga på flera test. Slutsatsen blev att retraining for balance kan utgöra ett komplement till gängse behandling av barn och ungdomar med ADHD, med eller utan motorisk koordinationsstörning (developmental coordination disorder, DCD).

Under analysen i den kompletterande kvalitativa studien framträdde en kinestetisk/vestibulär utvecklingsmodell. Konklusionen blev att sensomotorisk terapi baserad på utvecklingsmodellen torde kunna utgöra ett komplement till evidensbaserade behandlingsinsatser såsom pedagogisk vägledning, medicinering och beteendeterapi.

De diagnosinstrument som används är enkla fysiologiska rörelsetest. I mag- och ryggläge, i fyrfota, i sittande och i stående undersöks om vissa primära reflexer kvarstår och om vissa hållningsreaktioner utvecklats. Vidare undersöks om de grovmotoriska milstolparna rulla, åla och krypa utvecklats.

Kritik av motoriska träningsprogram har framförts bland annat i denna tidning [3, 4]. Primära reflexer har kopplats ihop med intellektuell funktion utan att vila på någon enhetlig teori. Medicinska begrepp har blandats med pedagogiska önsknings, vilket gjorde metodiken grumlig. Så vitt vi känner till har ingen hittills undersökt förekomsten av primära reflexer i en normalpopulation av barn och ungdomar. Därför påbörjar vi en sådan studie under hösten. Inom ett år

»De diagnosinstrument som används är enkla fysiologiska rörelsetest.«

räknar vi också med att påbörja en randomiserad kontrollerad provning med syfte att undersöka om specifik senso-

motorisk terapi kan utgöra ett komplement till befintlig behandling av ADHD, med eller utan DCD.

Metoden retraining for balance består av sju delar. Stereotypa babyrörelser och vestibulär stimulering är de moment som kan sägas utgöra terapins stomme. Den beräknade träningstiden uppgår till ungefär tre år, men i vår planerade studie kommer träningstiden att förkortas till arton månader. Klienterna tränar hemma med sina föräldrar eller anhöriga femton minuter/dag, och kommer på återbesök var åttonde vecka. Martin McPhillips och hans kollegor på Queen's university i Belfast, Nordirland, har i ett antal studier [5-7] visat att framför allt den asymmetriska toniska nackreflexen (ATNR) integreras genom träning av stereotypa babyrörelser. Vestibularsystemets betydelse för integreringen av primära reflexer och utvecklingen av hållningsreaktioner har påtalats av bland annat Guiton [8] och Ornitz [9].

Människan är under ständig påverkan av gravitationen, och enligt Hydén [10] är denna påverkan av största betydelse för nervsystemets funktion. I och med att vestibularsystemet utvecklas tidigt under fostertiden är det rimligt att anta att dess funktion i hög grad påverkar fortsatt utveckling.

Rörelseskolan Vestibularis arbete visar att det verkar vara möjligt att ge nervsystemet en andra chans till mognad genom att repetera »gamla« rörelsemönster samtidigt som vestibularsystemet aktiveras. Våra fortsatta studier får visa om terapin kan komma att utgöra en kompletterande behandlingsform för såväl barn som ungdomar och vuxna.

Foto: Colourbox

Stereotypa babyrörelser och vestibulär stimulering kan sägas utgöra terapins stomme i metoden retraining for balance.

Mats Niklasson
doktorand i psykologi,
Karlstads universitet
mats.niklasson@kau.se

Peder Rasmussen
docent i barnneurologi och
habilitering, Drottning Silvias
barn- och ungdomssjukhus;
Sahlgrenska akademien,
Göteborg

Torsten Norlander
professor i psykologi,
Karlstads universitet

REFERENSER

- Niklasson M, Niklasson I, Norlander T. Sensorimotor therapy: Using stereotypic movements and vestibular stimulation to increase sensorimotor proficiency of children with attentional and motor difficulties. *Percept Mot Skills*. 2009;108:643-69.
- Niklasson M, Niklasson I, Norlander T. Sensorimotor therapy: Physical and psychological regressions contribute to an improved kinesthetic and vestibular capacity in children and adolescents with motor difficulties and concentration problems. *Soc Behav Pers*. 2010;38(3):327-46.
- Arvidsson J. OBD – ännu en skarp varning. *Läkartidningen*. 1981;78:662-3.
- Hagberg B, Hansson O, Lundberg A, Carlström G, Gillberg C, Norrsell K, et al. OBD-begreppet och terapin kan få allvarliga negativa effekter. *Läkartidningen*. 1981;78:663.
- McPhillips M, Hepper PG, Mulhem G. Effects of replicating primary-reflex movements on specific reading difficulties in children: a randomised, double-blind, controlled trial. *Lancet*. 2000;355:537-41.

Läs mer Fullständig referenslista
<http://ltarkiv.lakartidningen.se>